

Complexnummer: 512817

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

St.Fransiscuskerk

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

512818, 512819

Woonplaats

Bolsward

Gemeente

Súdwest-Fryslân

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Grote Dijklakker 8, 8701 KV te Bolsward

Complexomschrijving

Inleiding

De ST. FRANCISCUSKERK met PASTORIE, gelegen aan de Grote Dijklakker 7 en 8 te Bolsward, zijn gebouwd in respectievelijk 1932 en 1933 naar een ontwerp van de Nijmeegse architect H.C. van de Leur (1898-) die was gevormd onder de vleugels van de Franse bouwmeester en geestelijke Dom Paul Bellot (1876-1944).

Het ontwerp voorziet in een sober bakstenen complex met expressionistische invloeden. Het interieur daarentegen is uitbundig en kleurrijk.

De kruiskerk heeft zijn ingang aan de zuid-oostzijde, gericht op de Grote Dijklakker. Voor de kerk ligt een klein omsloten plein met een afscheiding aan de Grote Dijklakkerzijde. Aan de zuid-westzijde van dit plein ligt de hoofdingang van de pastorie die met de kerk verbonden is. Aan de grote Dijklakkerzijde ligt voor de pastorie een tuin.

De kerk en pastorie zijn vrijstaand, maar zijn aan de Grote Dijklakkerzijde omsloten door bebouwing. Aan de achterzijde bij de absis is de kerk gelegen in een plantsoenaanleg welke ligt aan de Mariahof, waaraan het Kleine Gasthuis grenst. Onder de kerk door loopt een binnenwater, dat loopt vanaf het St. Anthony Gasthuis tot aan de Dijklakker ter hoogte van de Broerestraat. Naast de pastorie ligt de St. Martinushof waarin een gedeelte van het koor van de oude gesloopte kerk is opgenomen.

Achter de pastorie tegen de kerk aan is in 1992 een vergaderzaal gebouwd die niet onder de bescherming valt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Het complex bestaande uit de St. Franciscuskerk met de bijbehorende pastorie is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de uitdrukking van een sociale en geestelijke ontwikkeling;
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege de bijzondere betekenis van het complex voor het aanzien van de stad;
- vanwege de hoge mate van gaafheid van interieur en exterieur;
- vanwege de karakteristieke teruggerooide ligging aan de Grote Dijkakker.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 512818

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 juli 1999
Kadaster deel/nr	82755/185

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Bolsward	Súdwest-Fryslân	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bolsward	A			4491

Omschrijving**

Inleiding

De ST. FRANCISCUS KERK is gelegen aan de Grote Dijklakker. De opdracht voor het ontwerp werd in 1932 door het kerkelijk bestuur gegund aan de Nijmeegse architect H. C. van de Leur. Voor de kerk, die aan weerszijden is omsloten door bebouwing, is een klein plein gesitueerd. Aan de straatzijde liggen een stenen erfscheiding met een gietijzeren opstand en een hekwerk.

Het ontwerp voor het exterieur is een sobere, strenge baksteen-architectuur met expressionistische invloeden, dit in schril contrast met het uitbundige interieur waar veel decoratief kleurrijk metselwerk is toegepast.

Het geheel verkeert in een zeer gave staat, zij het dat het altaarpodium in de jaren zestig een verandering heeft ondergaan, bij welke gelegenheid de opstelling van de kerkbanken gedeeltelijk is gewijzigd. Het huidige altaar en het tabernakel, uitgevoerd in zware Art-deco-vormen, zijn in 1947 geplaatst.

Omschrijving

De kruiskerk is opgetrokken in donkerrode baksteen en gedekt door een samengesteld, met grijze pannen belegd, zadeldak. Aan weerszijden van de hoofdingang (zuid-oost) ligt een toren. De toren aan de zuid-westzijde heeft een vierkante basis met een laag tentdak dat net boven de goot van de kerk uit komt. Die aan de noord-oostzijde heeft een achthoekige basis met een vierkante klokkenzolder en een hoge achthoekige torenspits die met koper is gedekt. Het middenschip en de zijbeuken liggen onder hetzelfde dak; de abside aan de noord-westzijde ligt onder een veelhoekig tentdak met een nokkruis. De twee vertrekken aan weerszijden van de abside hebben een tentdak.

De voorgevel is sober uitgevoerd met eenvoudige decoratieve metselwerkbanden. Centraal bevinden zich twee ingangsportalen met midden boven de twee deuren een beeld van St. Franciscus. Boven de ingangsportalen staan vier hoge lancetvensters met aan weerszijden twee keer twee lagere vensters. Boven de hoge vensters staan drie grotere en één kleiner ruitvenster, boven de twee

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

lagere vensterpartijen is bij elk daarvan één ruitvormig venster. Aan weerszijden van de ingang bevinden zich vier vensters. Alle vensters hebben een puntvormige stroomlaag en een grijze betonnen lekdorpel met neuten. Beide torens hebben een toegang en vensters gelijk aan de vensters in de voorgevel. Op de nok staat een kruis.

Het INTERIEUR wordt gekenmerkt door geglazuurde bakstenen in allerlei kleurschakeringen tussen de gele metselstenen. Het hoge middenschip en het transept worden overspannen door zware gordelbogen die zijn geaccentueerd door rode, witte en zwarte metselstenen. Boven de doorgangen in de kerk bevindt zich een soortgelijke versiering. Tussen de bogen is een blauw cassetteplafond aangebracht. Aan weerszijden van het brede middenschip liggen smalle zijbeuken waarboven zich een galerij bevindt.

Naast de hoofdingang liggen twee kapellen en de doopkapel. In één van deze kapellen staat een 13de-eeuws houten beeld van een tronende Maria met Kind. De kerkhekken uit 1932 van deze kapellen zijn verwijderd maar wel bewaard.

Hierboven bevindt zich het zangkoor met het kerkorgel dat niet meer in gebruik is. Het instrument wordt wegens te weinig monumentale waarden, niet van rijkswege beschermd. Het altaar staat opgesteld in de zeszijdige abside, die wordt geflankeerd door de hoofd- en bij-sacristie. De ribben in de abside zijn in wit geglazuurde baksteen uitgevoerd. Ten zuidwesten van het altaar bevinden zich het tabernakel en de preekstoel uit 1932. Het orgel bij het altaar dateert van na 1945 en wordt, wegens te weinig monumentale waarden, eveneens niet van rijkswege beschermd.

Van de hoge glas-in-lood-vensters in het transept en in de absis zijn sommige gedeelten nog afkomstig uit de gesloopte St. Franciscus uit 1847. De vensters zijn van de hand van L. van Essen uit Roermond. In het transept staan in nissen nog beelden van St. Jozef, St. Vincentius en St. Willibrordus.

De houten kerkbanken, de blauwe geglazuurde keramische wijwaterbakjes naast de hoofdingang, de betegelde kerkvloer en alle deuren in de kerk zijn nog origineel.

Waardering

De St. Franciscuskerk uit 1932 te Bolsward is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als representante van de katholieke gemeente in Bolsward;
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur;
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het interieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 512819

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 juli 1999
Kadaster deel/nr	82755/171

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Bolsward	Súdwest-Fryslân	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bolsward	A			4491

Omschrijving**

Inleiding

De PASTORIE van de St. Franciscuskerk gelegen aan de Grote Dijklakker is in 1933 aan de zuid-westzijde tegen de kerk aangebouwd. De hoofdingang is gesitueerd aan het pleintje voor de kerk.

Het ontwerp is van de uit Nijmegen afkomstige Architect H.C. van de Leur. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de oude pastorie van de gesloopte St. Franciscuskerk gehandhaafd zou blijven. Tijdens de bouw van de kerk is echter besloten eveneens een nieuwe pastorie aan de kerk vast te bouwen. Het ontwerp voorziet in een sobere strenge architectuur met expressionistische invloeden. De vergaderruimte aan de achterzijde van de pastorie is gebouwd in 1992 en valt niet onder de bescherming.

Omschrijving

De pastorie is opgetrokken in donkerrode baksteen met een samengesteld met grijze pannen belegd dak en is in voorkomen en detaillering verwant aan de kerk. Als gevolg van een vooruitspringend bouwvolume met topgevel is de plattegrond min of meer L-vormig. De toegang tot de woning ligt rechts naast de topgevel die grenst aan het pleintje voor de kerk. De ingang, gelegen in een portiek, heeft twee zijlichten. Grenzend aan de kerk ligt de dienstingang. Boven iedere ingangdeur zit op de verdieping een T-venster met een drieruits bovenlicht. Tussen de twee ingangdeuren zitten op de begane grond twee kleine vierkante vensters met daarboven, ter plaatse van het trapportaal, twee hoge vensters met gekleurd glas. Naast de hoofdingang bevindt zich een gemetseld muurtje.

De topgevel heeft op de begane grond drie schuifvensters met een drieruits bovenlicht en een strek; op de verdieping twee T-vensters met een bovenlicht en een keperboog; onder de kap bevinden zich drie smalle rechthoekige vensters waarvan de middelste hoger is dan de andere twee.

De topgevel grenzend aan de Grote Dijklakker is het zelfde als de topgevel die grenst aan het pleintje met uitzondering van de drie vensters onder de kap die in 1946 plaats hebben gemaakt voor een venster als op de verdieping. De begane grond heeft twee T-

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vensters. Het terugliggende geveldeel links naast deze topgevel heeft op de begane grond en verdieping drie vensters met een drieruits bovenlicht. De zijgevel aan de zuid-west kant heeft vier kleine hoge vensters op de verdieping, twee hoge vensters ter plaatse van de trap naar de zolder en een zoldervenster. Het terugliggende deel met dienstvertrekken heeft op de begane grond één dubbel en één enkel T-venster met bovenlicht. Op de verdieping zit eenzelfde enkel venster.

De achtergevel is door de bouw van de vergaderzaal in 1992 en door een gevelwijziging op de begane grond niet meer origineel. De vier vensters op de verdieping en de twee ter hoogte van de zolder zijn oorspronkelijk. Het INTERIEUR is vrijwel niet aangetast. Alle originele deuren en plafonds zijn nog aanwezig. Een opvallend element is de granieten trap met originele stalen balustrade en leuning. Het vormgebruik in de woning is ten aanzien van doorgangen gelijk aan die in de kerk. Er heeft, met de bouw van de vergaderruimte, slechts een kleine wijziging in de structuur van de dienstvertrekken plaatsgevonden. De zolderindeling stamt uit 1947.

Waardering

De pastorie van de St. Franciscuskerk te Bolsward is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- als essentieel onderdeel van een complex dat cultuurhistorisch en architectuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de vrij hoge mate van gaafheid van zowel het interieur als het exterieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)